

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

11-12

2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 1302 sahifa, 5-dekabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori
Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent Arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyea Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Nomozova Qumri isoyevna GF universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), dotsent
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Взаимодействие реального и финансового сектора экономики в современных условиях.....	12
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Зайнутдинова Умида Джалаловна	
Развитие исламских банковских продуктов в коммерческих банках.....	19
Иноятова Камола Фуркатовна	
Kreditlashda risklarni boshqarish usullaridan foydalanish.....	23
Abdullayeva Sharbat, Abdullayeva Nozima	
Korxonalarning tashqi iqtisodiy faoliyatdagi raqobatdoshligini ta'minlashda marketingdan foydalanish.....	29
Axmedov Ikrom Akramovich	
Hududlarda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning zamonaviy tahlili	36
Butaboyev Maxamadjon, Gaibnazarova Zumrat Talatovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari	41
Yavmutov Dilshod Shoyimardonkulovich	
Zamonaviy ekoshaharlar barpo etish va uni tatbiq etish zaruriyati.....	47
Zikrullayev Valixon G'aybullayevich	
Indian Festivals and Nature Conservation: Connecting People for Sustainability	52
Nigora Saidmuradova Aslamovna, Anil Kumar	
Financing clean energy projects in different ways.....	59
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogli	
Теоретические основы развития социальной инфраструктуры.....	67
Алимова Муниса Юльчиевна	
O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarining raqamli marketingdan foydalanish holati va rivojlanish tendensiyalari.....	71
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Aholiga bank xizmatlarini ko'rsatish tizimini takomillashtirish	81
Uskanov Eldor	
Investitsiya loyihalarini islom moliya instrumentlari orqali moliyalashtirish yo'llari	86
Haydarov O'ral Axmadovich	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishda esg omillar asosida investitsiya kiritishning o'rni va ahamiyati	93
Nosirov Egamqul Ismailovich	
"Enesses" MChJ da marketing muhitini tahlil qilish va takomillashtirish.....	100
Musyeva Shoirazimovna	
Использование информационных и коммуникационных технологий в совместных образовательных программах: проблемы и решения.....	107
Ташева Севара Равшановна	
Iqtisodiy globallashtirishning nazariy asoslari.....	111
Abduraxmonov Farxod Abdufarmonovich	
Sanoat korxonalari samaradorligini oshirishning nazariy-amaliy asoslari.....	117
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Fiskal siyosat va soliq to'lovchilar faoliyatini tartibga solishning nazariy masalalari	122
Isroilov Bohodir Ibragimovich, To'rayev Alijon Akmal o'g'li	
Bank daromadlarini oshirishda masofaviy bank xizmatlarini tutgan o'rni.....	128
Xudoyorov O. O.	
Elektron savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish	132
Po'latov Xudoyberdi O'ktamovich	
Ekonometrik modelashtirish asosida mavsumiylikning turistik mahsulotlar ishlab chiqarishga ta'sirini kamaytirish usullari.....	135
Xamzayeva Dilfuza Samarovna	
Yuridik shaxslar soliq yukining shakllanish omillari va uni optimallashtirish muammolari	141
Abduturopov Jasurbek Nozimjonovich	
Tadbirkorlik risklari tavsifi va tasniflashning nazariy masalalari	148
Bektemirov Abdumalikovich	
Urban farming.....	151
Ahmedova Ziyodahon Saydulloxon qizi, Askarov Hasanboy Holdorovich	
A Foreign Experience of Forming Small Business and Private Entrepreneurship Infrastructures (An Example of Usa).....	153
Kosimov Sardor Dilmurodovich, Akbarov Abdulkhamid Akmal ugli	

Principal Protected Notes on the credit rating of National Bank of Uzbekistan	159
Abdugʻaniyev Abdulaziz Alisher oʻgʻli	
Features and Challenges of Digital Transformations in the Service Sector	164
Kurbanova Maftuna Lazizovna	
Kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanishiga taʼsir etuvchi omillar.....	170
Kurbonov Jasurbek Pozilovich	
Jamoat transport tizimini raqamli texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanishning dolzarbligi.....	173
Kushakova Maʼmura Narimanovna	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	176
Nosirov Javlonbek Jamoliddin oʻgʻli, Raxmatov Ziyodullo Nosirovich	
Financing clean energy projects in different ways	179
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogli	
Oʻzbekistonning mehnat migratsiyasidagi hamkorligi haqida baʼzi mulohazalar (Qozogʻiston va Rossiya misolida)	187
Azamatova Gulmira Bayirbekovna	
Assessment of management effectiveness in ensuring economic and financial stability	191
Akramova Aziza Abduvohidovna	
Международное сотрудничество Республики Узбекистан в сфере образования	196
Жамалова Гулнора Гуломовна, Айматова Фарида Хуразовна	
Oʻzbekistoning ekologik muammolariNI bartaraf etish va yashil iqtisodiyotga oʻtish yoʻnalishlari.....	202
Aliyev Azim Tolip oʻgʻli	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	205
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли	
Qashqadaryo viloyatida tabiiy resurslardan foydalanish istiqbollari	211
Xoʻjanova Gulshoda Otamurodovna	
Raqamli marketing strategiyalarining raqamli iqtisodiyotda isteʼmolchilar xulq-atvoriga taʼsirini tahlil qilish.....	214
Raxmatova Sitara Shuxratjon qizi	
Oʻzbekiston Respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini takomillashtirish.....	221
Xudayberganova Zarofat Zaxidovna	
Oʻzbekistonda kichik va oʻrta biznesni rivojlantirishda ichki va tashqi muhit.....	227
Saypullayev Ilhomjon Abduraxmonovich	
Buxgalteriya axborotining sifat tavsiflari	233
Raxmatova Shaxnoza Shukurovna	
Роль и значение логистики в развитии коммерческой деятельности торговых предприятий	240
Маматкулова Шоира Джалоловна	
Uzum yetishtirishning tashkiliy-huquqiy munosabatlari va sohani rivojlantirish imkoniyatlari.....	245
Boltayev N. N.	
Tashqi savdo jarayonlarini tashkil qilishning nazariy uslubiy asoslari.....	249
Qurbonov A. U.	
Korxonalarda pul mablagʻlari auditini takomillashtirish yoʻllari.....	254
Karamatova Noiba Xusniddinovna	
Kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oʻziga xos xususiyatlari.....	259
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
Агротуризм как источник дополнительного дохода для фермеров в самаркандской области.....	263
Анваров Нодир Аллаёрович, Назарова Раъно Рустамовна	
Tijorat banklari faoliyatida islomiy bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari	272
Absamatov Askar Ergashovich	
Kichik biznes subyektlari faoliyatida mikromoliyaviy xizmatlar koʻrsatishning zamonaviy holati.....	277
Yusupov Abbosxon Aliyevich	
The Experience of The Japanese State in Increasing Investment Activity in Uzbekistan	285
Satoshi Sugahara, Ochilov Bobur	
Paxta-toʻqimachilik klasterlarida sotish baholarining tahlili.....	292
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna	
Tadbirkorlik subyektlari eksportida raqamli platformalardan foydalanish strategiyalari.....	297
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
Tijorat banklarida xalqaro iqtisodiy sanksiyalar va eksportga taqiqlar bilan bogʻliq risklarni baholash va kamaytirish matritsasining metodologiyasi	304
Keldiyorov Shohruh Ilyos oʻgʻli	

Sotish jarayonlari hisobini buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari asosida takomillashtirish.....	308
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Tijorat banklari faoliyatida transformatsiyalanish jarayonlarining asosiy yo'nalishlari.....	313
Bekmurodov Abbos Amiriddinovich	
Agroklastarlarda moliyaviy natijalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	318
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Toshpulatov Jalil Baxodirovich	
Tijorat banklarida investitsiya siyosatini amalga oshirishning muhim jihatlari.....	324
Abiyev Davron Ilxomovich	
Проблемы и решения при оптимизации финансового моделирования деятельности предприятия	331
Юлдошева Гулноза Абдинабиевна	
Hududiy iqtisodiy xavfsizlik va uning asosiy xususiyatlari.....	336
Raximov E. N.	
Boshqarish sifatining iqtisodiy mohiyati va uni rivojlantirish masalalari	343
Shoyev Davronbek Axmadjonovich, Ahmadjonova Gulsanam	
Важность данных о движении затрат для повышения эффективности управления предприятием.....	346
Расулова Ш. X.	
Korxonalar daromadlariga ta'sir qiluvchi risklarning tahlili	351
Sa'dullayev Oybek Turdiali o'g'li	
Xalqaro standartlar asosida daromadlar hisobini tashkil etish.....	364
Abdusaidov Sanjar Jaloliddin o'g'li	
Выработка страховой системы защиты владельцев депозита.....	368
Узакова Камола Бехзодовна	
Обзор законодательных и регуляторных положений по введению и регулированию Исламской банковской деятельности в юрисдикции Республики Казахстан	372
Ёркулов Умиджон	
Перспективы развития производства и экспорта плодоовощной продукции в Узбекистане	378
Узганбаева Дилноза Тохтасиновна	
Перспективы развития государственного управления высшим образованием в условиях функционирования рынка	382
Умаров Диёр Равшанович	
O'zbekiston moliya tizimida mahalliy moliyaning o'ziga xos xususiyatlari	388
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
Qishloq joylarda xizmat ko'rsatish sohasi orqali aholini ish bilan bandligini ta'minlash istiqbollari.....	393
Taylakova Dilafro'z Baymamatovna	
Увеличение привлекательности инвестиций в туристической отрасли через стратегическое финансирование	399
Хусниддинов Нуриддин	
Agrobiznesni innovatsion rivojlantirish loyihalarini moliyalashtirishning metodologik asoslari.....	402
To'ychiyev Abduraxmon G'ofurovich	
Virtual bank – kelib chiqishi va moliyaviy xizmatlar kelajagi.....	406
Nabiyeva Feruza Odilovna	
Проблемы и перспективы развития депозитных операций коммерческих банков Республики Узбекистан	411
Холмирзаев Эльбек Бахтиерович	
Smart-shartnomalar – raqamli marketingning zamonaviy texnologiyalaridan biri sifatida	415
Yahyojonov N. B.	
Banklarda depozit operatsiyalarini hisobini yuritish tartibi.....	420
Mirzayeva Xilola Jaloliddin qizi	
Kichik biznes korxonalariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning iqtisodiy samaradorligi	424
Mamanazarova N. J., Jamilova N. X.	
Проблемы привлечения финансирования за счет корпоративных облигаций	429
Рахмедова Мадинахон Нусрат кизи	
Формирование финансовой стратегии местных бюджетов	433
Примова Н. И.	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini soliqqa tortishning dolzarb muammolari va ularning yechimlari	440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
O'zbekistonda hududlar kesimida raqamli iqtisodiyotning rivojlanish holati.....	445
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Experience of Islamic financial organizations in CIS countries and opportunities to use it effectively in Uzbekistan	450
Sattarova Dilfuza Dilshodbekovna	

Qashqadaryo viloyati hududlarining vertikal o'sish holati va xususiyatlari	456
Erkayeva Gulbaxor Panjiyevna, Raximova Madina Shuxrat qizi	
Innovatsion o'sishga inson kapitali ta'sirining zamonaviy yondashuvlari.....	462
Ostanov Egamberdi, Ostanova Mashxura Egamberdiyevna	
Kapital bozorida institutsional investorlar sifatida sug'urta kompaniyalari ishtiroki	466
Omonov Sardor O'lmasovich	
Tadbirkorlik subyektlarining raqamli transformatsiyasining asosiy va muhim jihatlari.....	472
Nutfulloyev Tolib G'olib o'g'li	
Korxonalarda korporativ madaniyatni rivojlantirish asoslari.....	478
Sadikova Muslima Alisher qizi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS)ga muvofiq moliyaviy hisobotlarni tuzish usullari.....	483
Sabirova Zaynab Qadambayevna	
Фондовые рынки и финансовая грамотность: путь к финансовому осознанию	488
Режаббаев Сарвар Умархонович	
Turistik korxonalarda yashil innovatsion mahsulotlar orqali samaradorlikni oshirish.....	491
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Milliy kapital bozorida korporativ qimmatli qog'ozlar amaliyoti tahlili.....	497
Otaxonova Shohyora	
Aholining turmush farovonligini yashlashning ijtimoiy-iqtisodiy masalalari	502
Qobilova Shaxnoza	
Surxondaryo viloyatida sug'oriladigan yerlardan foydalanish holatining statistik tahlili	505
Sharifi Abdul Fatah	
Economic and Social Significance of Personnel Management in Manufacturing Enterprises: A Dual Dimension Analysis.....	512
Sarimsakov Baxtiyor Rahmonjanovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozorining rivojlantirish istiqbollari	518
Usmanov Zayniddin Berdirasulovich	
Qurilish tashkilotlarida xodimlarning innovatsion faolligini oshirish yo'llari	523
Usmanov Ixom Achilovich	
Investitsiya jozibadorligini baholashning o'ziga xos jihatlari va metodlari.....	527
Uroqboyeva Farzuna Axmadjonovna	
Mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida sanoat 4.0 ning roli: tahlil va natijalar	532
Xujaxonova Sitara Baxtiyor qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida qishloq joylarda davlat xususiy sherikchilik asosida raqamli xizmatlarni takomillashtirish.....	537
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
Kichik firmalar raqobatbardoshligini oshirishning mintaqaviy muammolari (Xorazm viloyati misolida)	542
Vaisov Dilshod Ibodullayevich	
"Sam Antep Gilam" mchjda marketingni boshqarishni takomillashtirish yo'llari	549
Usmonova D. I.	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	555
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	
Factors for the Development of The Industrial Sector of the Economy	559
Zakhidov Nodir Umidjanovich	
Mintaqa tumanlararo xo'jalik yurituvchi subyektlar qo'shma biznesini konvergent modeli	563
Yusupov Fayzulla Yakubovich	
Aholini biznesga jalb qilishda tijorat banklarining roli.....	567
Yaxshimuratova Xasiyat Xudaybergenovna	
Mahalliy gastronomik turizmni rivojlantirishda nazariy asoslar.....	571
Sultonov B. A.	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	575
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich	
Проблемы привлечения иностранных инвестиций в инновационном развитии экономики Узбекистана.....	580
Хамракулова О. Д., Халмурзаев М., Аликулов С. А.	
Тенденции развития жилищного строительства.....	585
Алиева Зилола Маматвалиевна	
Учет и анализ производственных затрат на предприятиях	589
Аделя Азаматовна Нематова, Ибрагимов Мансур Мардонович	

Meva-sabzavotchilik klasterlarini rivojlantirishda xorij tajribasi.....	592
Botirov Erkinjon Xayitovich	
Zamonaviy xizmat ko'rsatish bozori: xalqaro tendensiyalar va uy-joy fondi muammolari sarhisobi.....	598
Sanakulova Barnogul Rizakulovna, Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
Роль рынка капитала в обеспечении макроэкономической стабильности Республики Узбекистан	605
Дадаханова Саида Махаммаджон кизи	
Iqtisodiyotning xususiy sektorida inson resurslarilarni moddiy rag'batlantirishni takomillashtirishda xorij tajribasi.....	608
Baxtiyorova Umida Ulug'bek qizi	
Korxonalarning investitsiya faolligini ta'minlashda soliqlarning rag'batlantiruvchi rolini oshirish xususiyatlari.....	613
Ilyasova Barno Axmadovna	
Dunyo davlatlari iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilish tendensiyalari.....	618
Imomaliyeva Mohizoda, Raxmatullayev Lazizbek Nematullo o'g'li	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	623
Дурманов Акмал Шаймарданович	
Sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslar mohiyatini tavsiflovchi tushunchalar	628
Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna	
Mikromoliyalash tashkilotlari faoliyatining operatsiyalar tahlili.....	633
Kamalov Shuxrat Kamalovich	
Temiryo'l transporti sanoat kompleksi korxonalarida ijtimoiy va mehnat munosabatlarini takomillashtirishning nazariy va uslubiy asoslari.....	637
Kadirova Sharofat Amonovna	
Qishloq xo'jalik korxonalarida xarajatlar hisobi va mahsulot tannarxini takomillashtirish masalalari	645
Yuldashev Sherali Xayitovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Анализ экологических факторов и их влияние на финансовую безопасность страны.....	650
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Superior directions, modern trends and prospects for the development of the financial market.....	655
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna, Raximova Umida Rabbimovna	
Kichik biznesning eksport salohiyatini oshirishda jahon tajribasi	659
Kambarova Sh. M.	
Theory and practice of evaluation of capital assets in Uzbekistan.....	665
Usmonov Bunyod	
Xizmat ko'rsatish sohasini asosiy tarmoqlariga yo'naltirilgan global investitsiyalar holati va prognozini tahlili	668
Muxammadiyev Kamoliddin G'ulomiddinovich	
Методологические основы банковского кредитования и классификация факторов, влияющих на особенности получения кредитов	672
Каримова Азиза Махмадризовна	
Sanoat salohiyati va omillar unumdorligini iqtisodiy-statistik baholash usullari.....	676
Kasimov Azamat Abdulkarimovich	
Цифровизация банков: риски и стратегии управления финансовыми активами в цифровой эпохе.....	682
Кодиров Бобур	
Davlat-xususiy sherikligi asosida iqtisodiyot tarmoqlarining investitsion salohiyatini oshirishning o'rta muddatga mo'ljallangan istibollari (O'zbekiston temiryo'llari AJ misolida)	689
Qodirov Jasurbek Sharofitdinovich	
Banklarda mummoli kreditlar bilan ishlash: samarali strategiya va yondashuvlar	696
Mirsaliyev Erkin Ergashevich	
Agrosanoat ishlab chiqarishining raqobatbardoshligini oshirish va uning innovatsion rivojlanish bilan o'zaro bog'liqligi	700
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich, Muxtorova Oydin Sayfiddin qizi	
Hududlar iqtisodiyotini oshirishda investitsiyalarning roli	707
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
Xizmat ko'rsatuvchi korxonalarning iqtisodiy salohiyatini shakllantirish mexanizmlari	712
Erdonov Muhammadamin Erdon o'gli, Ibragimov Shoxrux Baxtiyorovich, Ataqulov Jahongir Valijon ug'li	
Sug'urtada andarrayting xizmatini (ARDL) modeli tahlili asosida takomillashtirish	717
Mirzoyev Sayfullo Fayzulloyevich	
Роли банков в повышении привлекательности инвестиционной среды в Узбекистане.....	727
Насиров Дилшод Фарходович	

Пути улучшения инвестиционного климата в Республике Узбекистан	731
Нозимов Элдор Анварович, Санатиллоев Ферузшоҳ Бахтиёр угли	
Iqtisodiyot, atrof-muhit, jamiyat va madaniyat o'rtasidagi muvozanatga – obodonlashtirish xizmatlarining ta'siri.....	737
Norkulova Dilfuza Zoxidovna, Xayitov Jamshid Xolvoyevich	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	741
Нуриллаев Раҳмат Ярашевич, Нуриллаев Шердил Жамолиддин угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda tovar-moddiy zaxiralar manbalari va ularni shakllantirish amaliyoti	747
Nurmanov Ulugbek Anorbayevich	
Yer rentasi mulkchilik munosabatlari rivojlanishning zaruriy sharti sifatida.....	752
Abdunazarov O.	
Формирование и развитие цифровой экономики (на примере российской федерации и Республики Узбекистан)	756
Ким П. В.	
Tijorat banklari korporativ boshqaruvida bank xizmatlari samaradorligini	760
Kudratov Sunnatulla Ropijanovich	
Tijorat banklari depozit siyosatining banklar resurs salohiyatini oshirishdagi roli	764
Jo'rayev Isroil Ibrohimovich	
Ways of Development of Electronic Commerce in Uzbekistan	770
Javlijev Nuriddin Bektemir o'g'li	
Hydro Energy as the Important Factor of the "Green Economy"	775
Isroilov Xusanboy Ibrohimjon o'g'li	
Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish	781
Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o'g'li, Azamatova Nozima Jaxongirovna	
Mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligi (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida).....	784
Halimova Dilora Olimboyevna	
Davlat qimmatli qog'ozlari bo'yicha daromadlilik egri chizig'ini aniqlashning fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirishdagi ahamiyati	787
Hakimov Hakimjon	
Intellectual mulkni boshqarish jarayonlari o'rganishning nazariy muammolari.....	793
Tirkashyev Farhod Mahmudovich	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	796
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova	
Роль Среднеазиатских коллекций в развитии музеев России	801
Абдуллаева Нигора Санжаровна	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	804
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida talabalar bilimni yuksaltirish jarayoni: muammolar va yechimlar	808
Hakimov Nazar Hakimovich, Vaxobova Marg'uba Abduxamidovna	
Yashil iqtisodiyot: mazmun mohiyati, nazariya va amaliyot	812
Yuldashev Mutallib Ibroximovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozori tahlili	819
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
"HAVAS COMFORT MEDEL" MChJda marketing xizmatini tashkillashtirish va uning samaradorligini oshirish yo'llari	823
Musyeva Shoirazimovna	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini soliqlar vositasida rag'batlantirishning klassik nazariyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	831
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Yoshlarning ish bilan bandligini ta'minlashning asosiy yo'nalishlari.....	837
Mamaraximov Bekzod Erkinovich	
Chakana bank xizmatlarini rivojlantirish hududlar barqaror rivojlanishining omili sifatida	841
Niyozov Zuxur Davronovich	
Raqamli texnologiyalar asosida oziq-ovqat ta'minoti zanjirini rivojlantirish omillari	845
Yusupov Muxiddin Soatovich	
O'zbekistonda korporativ kreditlash amaliyotini rivojlantirish orqali investitsiya jalb qilish imkoniyatlari.....	855
Asatullayev Alisher	
Davlat budjeti jarayonini takomillashtirish masalalari	860
Ataxanov Bekpo'lat Abdullayevich	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	866
Дурманов Акмал Шаймарданович	

Yuridik shaxslar mol-mulkini soliqqa tortishni rivojlantirish yo'llari	872
Gadayev Jaxongir Muhammadi o'g'li	
Some Principle Issues in the Effective use of Budget Funds in Universities	876
Khairiddinov Sh. B.	
Directions of Using Negotiations in Keeping Peace and Ensuring Stability in Society	879
Kholdarova Fariza Tukhtabaevna	
Elektrotexnika sanoati korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanish.....	883
Mamayusupova Mashxura Sodiqovna	
Elektron tijoratning zamonaviy iqtisodiyotga ta'sirini o'rganish va uni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash	887
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
Foreign Direct Investment and Electricity Consumption During Uzbekistan's Green Transition	896
Nurbek Khalimjonov	
Davlat-xususiy sheriklik loyihalarini qarz kapitali orqali moliyalashtirishni takomillashtirish	902
Obломуродов Нарзулло Наймович, Шавкатов Наврузбек Шавкатович	
Mol-mulk solig'ining soliqqa tortish tartibini takomillashtirish	910
Poyonov Bobur Bekmurod o'g'li	
Konfutsiychilik axloqiy negizlarida olamiy tartibot.....	916
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
"Yashil iqtisodiyot"ni joriy etish istiqbollari	923
Saloxov Sirojiddin Sadriddin o'g'li	
Investitsiyaning iqtisodiy mohiyati va O'zbekiston iqtisodiyotida tutgan o'rni.....	928
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
O'zbekiston qishloq hududlarida maishiy xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish.....	933
Sharifov Shuhrat Saidahmadovich	
Exploring Big Data Applications for Knowledge Management in Higher Education Administration.....	936
Shakhzod Saydullaev	
O'zbekiston sug'urta bozorida qayta sug'urta faoliyatini rivojlantirish istiqbollari.....	944
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Ekologik turizmning turlari va uni tashkil etishda tabiiy resurslarning ahamiyati.....	950
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li	
Mamlakatga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion jozibadorlikni oshirish istiqbollari	954
To'laganova Ruhshona Farrux qizi	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida maktabgacha ta'lim xizmatlarini holati	959
Umurzakova Dilnoza Egamberdiyevna	
Issues of Improving Production Cooperation in the Industry Network of Our Country	964
Xomidov Mirodiljon Xasanboy o'g'li	
Foydaning soliq obyektiga sifatida shakllantirish zaruriyati.....	971
Yo'ldasheva Mohiraxon Ochestva	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	975
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati.....	980
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
"Ijtimoiy himoya yagona reyestri" axborot tizimining aholini ijtimoiy himoya qilishdagi o'rni.....	984
Aliyev Ma'ruf Komiljon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash yo'nalishlari.....	991
Baxriyev Dilshod Rizvonkulovich	
Анализ влияния цифровой экономики на эффективность налоговых органов	996
Бобомуротова Манзура Панжи кизи	
Tadbirkorlik muhitini yaxshilash orqali kambag'allikni qisqartirish va aholi daromadlarini oshirishning iqtisodiy-ijtimoiy ahamiyati.....	1000
Irmatova Lola	
Korxonalarda pul mablag'lari auditini takomillashtirish yo'llari.....	1005
Karamatova Noiba Xusniddinovna	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	1010
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Yashil iqtisodiyotga o'tish ekologik barqarorlikning muhim omilidir	1014
Yuldashev Farhodbek Abdumutalibovich	
Strategik boshqaruv hisobini tashkil etish asoslari va tamoyillarini takomillashtirish.....	1017
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1022
Пулатова Сурайё Юлдашевна	

Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida oilaviy korxonalarining xizmatlar ko'rsatish sohasidagi o'rni va funksiyalari.....	1026
Tog'ayeva Dilnoza Azamatovna	
Совершенствование методологии исследования демографических процессов.....	1031
Тула Нодирбек Баходир угли	
Инновационные технологии в сфере страхования.....	1037
Хайдарова Нигинахон Шухрат кизи	
Iqtisodiyotni innovatsion isloh qilish sharoitida yer hisobini yuritishning ahamiyati.....	1042
Hojiyev Qo'chqor Mamadiyorovich	
Qattiq maishiy chiqindilarni utilizatsiya qilish orqali qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan keng foydalanishni takomillashtirish.....	1047
Sherqulov Nodir Erkin o'g'li	
Мировой опыт использования денежных и натуральных трансфертов в социальном обеспечении.....	1052
Гулноза Тохировна Самиева	
Davlat xaridlarini amalga oshirish orqali raqobatni rivojlantirish yo'llari.....	1057
Majidov Nizomjon	
Raqamli iqtisodiyot davrida kontent marketingdan foydalanish va uning bosqichlari.....	1064
Tohirjonov Ahmadjon Tohirjon o'g'li, Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna	
Aksiyadorlik jamiyatlari kapitalini shakllantirish manbalari va usullarini takomillashtirish.....	1070
Norqulov Mirsaid Tulqin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasida investitsion jozibadorlikni oshirish zaruriyati.....	1075
Badalov Jamshid Jamolovich	
Foyda solig'i tushumi va uning O'zbekiston soliq-budjet tizimidagi ahamiyati.....	1080
Shirinov Sabir Erkinovich	
O'zbekistonda davlat korxonalari aksiyalarini moliya bozorlarida sotishni jadallashtirish yo'nalishlari.....	1084
Anvar Eshmatov	
Baliqchilik xo'jaliklarida xodimlar bilan hisob-kitoblar hisobining tashkiliy va uslubiy jihatlarini.....	1088
Ametova Nasiba Danilovna	
Tijorat banklari tomonidan eksportyor korxonalarining kreditlash amaliyotini takomillashtirish.....	1092
Bayjanova Gozzal Sarsengaliyevna	
Digital Transformation of Tax Systems.....	1096
Boburjon Turanboyev Qodirjon o'g'li, Musabekov Sherali Nazarali o'g'li	
Yangi O'zbekistonda xotin-qizlarning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirish yo'nalishlari.....	1101
Raxmonova Aziza Tolibovna	
Transitioning to a Green Economy and Implementing Sustainable Technological Changes in Uzbekistan.....	1106
Umarov Elshod G'ulom o'g'li	
Texnik yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalari daromadlari tarkibi va ularning o'ziga xos jihatlari.....	1112
Yuldashov Elmurod Abdujalil o'g'li	
Совершенствование системы профессионального управления жилищно-коммунальным хозяйством Узбекистана.....	1116
Икромовна Ханифа Одилловна	
Sanoat korxonalarini kreditlash amaliyotining zamonaviy holati.....	1121
Kamalova Jamila	
O'zbekistonda davlat ishtirokidagi korxonalarining huquqiy maqomi va ularni isloh qilishning istiqbollari.....	1125
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'lari va ulardan foydalanish to'g'risidagi bajarilishlarga oid hisobotni tuzish va taqdim etish tartibi.....	1131
Ne'matov Oybek Ismatullayevich	
Предприятие автомобильной промышленности как объект реализации концепции устойчивого развития.....	1136
Туйчиев Комилжон Лазизович	
Tijorat banklari aktivlari diversifikatsiyasining nazariy ahamiyati.....	1143
O'ktamova Nozima Narzulla qizi	
Tijorat banklarida yangi masofaviy bank xizmat turlarini rivojlantirish.....	1146
Umarov Abdulquddus Abdilxatovich	
Некоторые вопросы эконометрической оценки CES – функций и их практическое применение в экономических задачах.....	1151
Шадиева Гулнора Мардиевна, Усманов Фарзод Шохрухович	
Использование искусственного интеллекта в спортивной индустрии.....	1158
Усманова Дилфузахон Иброхимовна	
The Role and Significance of Internal Audit as an Effective System of Internal Control in Business Entities.....	1163
Po'latov Sherzodbek Oybek o'g'li, Farmonov Ilhomjon Iqboljon o'g'li	

Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishni takomillashtirish (Andijon viloyati misolida)	1168
Xolmatov Sanjarbek Xojimatovich	
O'zbekiston temir yo'l transport tizimi rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari	1174
Qilichev Umid Ibadullayevich	
Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi sharoitida raqamli banklar resurslarini oshirish choralari	1181
Xamraqulova Gulnozaxon Faxriddin qizi	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari kredit foiz stavkasini muvofiqlashtirish masalalari	1185
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
O'zbekistonda Islom banklari faoliyatini tashkil etishning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati	1191
Vasiyev Alisher Samiyevich, Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Islom iqtisodiyotining mohiyati	1197
Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Budjet mablag'larini taqsimlanishi va maqsadli sarflanishida inson kapitalidan foydalanish va jamoatchilik nazoratining samaradorligi	1201
G'ofurov Bekzod Fayzulla o'g'li	
Maxsus iqtisodiy zonalar investitsiya muhiti jozibadorligini oshirishda tarif va notarif mexanizmlaridan foydalanish imkoniyatlari	1207
Ja'sur Umirzoqov Artiqboy o'g'li	
Перспективное развитие промышленной кооперации между странами	1212
Назарова Раъно Рустамовна, Жартай Жанибек Маратулы	
Soliqlar yig'iluvchanligini oshirishga ta'sir etuvchi omillar	1218
Berdiyeva Uguloy Abduraxmanovna	
Ta'lim sifatini ta'minlash oliy ta'lim xizmatlari bozorini rivojlantirishning asosiy omili	1222
Nematov Inatillo Ubaydullayevich	
Aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarini takomillashtirish	1228
Umurzakova Adiba Ochilovna	
Tijorat banklari resurslari shakllanishining manbalari va yo'llari	1232
Raxmanov Ilxom Xurramovich	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1238
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Пути эффективного использования внутренних инвестиций в национальной экономике	1242
Рафиева Зарина Хусановна	
Development of the Country's Economy Through the Development of the Stock Market in Developing Countries	1246
Akhmedov Doniyorbek	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotini rivojlanishi va uning asosiy yo'nalishlari	1250
Azizova Manzura Ibragimovna	
The theoretical importance of product cost reduction in industrial production	1254
Dilfuza Baxramovna Safarova	
Fond bozorlarining tashkil etilishi va rivojlanish tendensiyalari	1261
Shamsiyev O'ktam Sayfitdinovich	
Mamlakatda davlat tibbiyot muassasalarining tutgan o'rni va ularni rivojlantirish yo'nalishlari	1266
Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna	
Obligatsiyalar bozorida banklarning ishtiroki va ahamiyati	1272
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li	
Milliy iqtisodiyotimizda investitsiya portfelini shakllantirishning nazariy asoslari	1277
Ibragimov Gafurjan Axmetovich	
Kompaniyalarning tashqi savdo faoliyatini moliyalashtirishning nazariy asoslari va xorij tajribasi	1282
Ibragimov Mansur Axmedovich	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida)	1286
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich	
Ключевые факторы успеха в мотивации и управлении проектными командами	1294
Мансурова Севара Мансуровна	
Mehmonxona biznesida CRM tizim xizmatlarini loyihalash	1297
Ishanxodjayeva Dilfuza Erkinovna	

IQTISODIYOTNI INNOVATSION ISLOH QILISH SHAROITIDA YER HISOBINI YURITISHNING AHAMIYATI

Hojiyev Qo'chqor Mamadiyorovich

q.x.f.f.d (PhD), "O'zdaveroiyha" davlat ilmiy-loyihalash instituti, "Metodologiya" bo'limi boshlig'i

Annotatsiya: Maqolada analitik tahlil va monografik tadqiqot usullariga suyanganda mamlakatimizda olib borilayotgan islohatlarning to'laqonli amalga oshirilishida yer maydonlarining miqdoriy hisobini yuritishning ahamiyati, shuningdek, ma'muriy-hududiy birliklar bo'yicha yer hisobini to'g'ri va to'liq yuritishda yo'l qo'yilayotgan xato-kamchiliklar ko'rsatib berilgan, xususan, ularni bartaraf etgan holda tuzilayotgan yer balansining sifatini oshirish, yer hisobining haqqoniyligi va shaffofligini ta'minlashda tumanlarning ma'muriy chegarasi doirasida tumanga bo'ysunuvchi shahar, shaharchalar, qishloqlar, ovullar hududlarini belgilangan tartibda to'liq shakllantirgan holda o'tkaziladigan yer resurslari xatlovi natijalarini asos sifatida qabul qilinishi bo'yicha amaliy taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: islohat, qishloq xo'jaligi, ma'muriy-hududiy birlik, shaharcha, qishloq, ovul, yerdan foydalanuvchi, yer balansi, yer hisobi, koordinatalar tizimi, yer resurslari xatlovi, yer fondi toifalari, yer turlari, elektron raqamli xarita, ekin yerlar, tomorqa yerlar.

Abstract: In the article, based on methods of analytical analysis and The monographic study shows the importance of maintaining quantitative records of land during the full implementation of the reforms being carried out in our country, as well as errors and shortcomings that are made during the correct and complete implementation of land records by administrative-territorial units, in particular, in order to improve the quality of the land balance (report), which is formed by excluding them, ensuring fairness and in order to ensure transparency, practical proposals and recommendations were made on accepting the results of a survey of land resources as a basis, which are carried out within the administrative boundaries of districts with the full formation of cities of district subordination, settlements, kishlaks, auls in accordance with the established order.

Key words: reform, agriculture, administrative-territorial unit, settlement, kishlak, aul, land user, land balance (report), land accounting, coordinate system, inventory of land resources, categories of land fund, types of land, electronic digital map, arable land, personal lands.

Аннотация: В статье на основе методов аналитического анализа и монографического исследования показаны важность ведения количественного учета земель при полной реализации проводимых в нашей стране реформ, а также ошибки и недостатки, которые допускаются при правильном и полном осуществлении учета земель по административно-территориальным единицам, в частности, в целях повышения качества земельного баланса (отчета), который формируется путем их исключения, обеспечения справедливости и в целях обеспечения прозрачности были сделаны практические предложения и рекомендации по принятию результатов обследования земельных ресурсов за основу, которые осуществляются в пределах административных границ районов с полным формированием городов районного подчинения, посёлков, кишлаков, аулов в соответствии с установленным порядком.

Ключевые слова: реформа, сельское хозяйство, административно-территориальная единица, посёлок, кишлак, аул, землепользователь, земельный баланс (отчет), учет земель, система координат, инвентаризация земельных ресурсов, категории земельного фонда, типы земель, электронная цифровая карта, пашня, приусадебные земли.

KIRISH

Shuni alohida ta'kidlash joizki, yer munosabatlarini tartibga solish, respublikamiz yer resurslaridan foydalanish samaradorligini va yerlarning, ayniqsa, sug'oriladigan yerlarning unumdorligini oshirish va talon-tarojligining oldini olish maqsadida tegishli qonunlarning qabul qilinishi, xususan, yer to'g'risidagi qonunchilikka tegishli o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish orqali yer islohotini jadallashtirish albatta hukumatimiz oldiga qo'yilgan muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Iqtisodiyotni innovatsion isloh qilish sharoitida yer islohoti mexanizmlarini takomillashtirish nafaqat qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish, fermer, dehqon xo'jaligi va tomorqa yerlaridan samarali foydalanish, balki

mahsulotlar ishlab chiqarish samaradorligi va raqobatdoshligini oshirish, respublikamiz oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va eksport salohiyatini yuksaltirish borasidagi eng muhim ustuvor vazifalardan hisoblanadi. Zero, qishloq xo'jaligida asosiy ishlab chiqarish vositasi hisoblangan yer resurslaridan foydalanish tizimini ilmiy-nazariy asoslarini takomillashtirish va ularni amaliyotga samarali tatbiq etish, xususan, yer uchastkalarini ajratishning barcha uchun teng, shaffof va bozor tamoyillariga asoslangan tartibini joriy etish, yerga oid mulkiy va huquqiy munosabatlarda barqarorlikni ta'minlash, yerlarni muhofaza qilish, yer egalarining mulkiy huquqlarini kafolatlash, shuningdek, yerning iqtisodiy qiymatini belgilash orqali uni fuqarolik huquqiy munosabatlar obyekti sifatida erkin muomalaga kiritish obyektiv zaruratga aylanmoqda.

Olib borilayotgan yer islohatlarini samarali amalga oshirishda amaldagi ma'muriy-hududiy birliklarning chegaralari bo'yicha tuzilgan yer balansining yer fondi toifalari, yer turlari va yerdan foydalanuvchilari (barcha huquqlar bo'yicha) kesimida haqqoniyligi, shuningdek, yer uchastkalariga hamda mulklarga bo'lgan huquqlarining davlat ro'yxatidan o'tkazilganligi ham alohida ahamiyat kasb etadi.

Mustaqillikning dastlabki yillarida aholini ijtimoiy qo'llab-quvvatlash maqsadida tomorqa yerlari me'yorlarining keskin oshirilishi, shuningdek, yer munosabatlarini huquqiy asosda rivojlantirish va tartibga solish, yerlardan maqsadiga ko'ra oqilona hamda samarali foydalanish va ularni muhofaza qilishga qaratilgan O'zbekiston Respublikasining Yer Kodeksi, Fermer xo'jaligi to'g'risidagi, Dehqon xo'jaligi to'g'risidagi, Davlat yer kadastri to'g'risidagi qonunlarning qabul qilinishi negizida yerdan foydalanishda ijara munosabatiga o'tilishi, mamlakatimizda fermer va dehqon xo'jaliklarining soni keskin ortib, yerdan foydalanish samaradorligi ko'tarilishi agrar sohadagi islohatlarning natijasi deb baholash mumkin.

Bundan tashqari, O'zbekiston Respublikasining qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan yer uchastkalarini xususiylashtirish to'g'risidagi qonuni qabul qilinishi, shu bilan birga, bugungi kunda qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarning ochiq elektron tanlovlar orqali berilishi yoki qishloq xo'jaligiga mo'ljallanmagan yerlarning ochiq elektron-onlayn auksionlar orqali realizatsiya qilinishi bu albatta olib borilayotgan islohatlarning davomi deb ta'riflana bo'ladi.

Shu bilan birga, Respublika aholisining yildan-yilga o'sib borayotganligi, ularni oziq-ovqat mahsulotlariga, shuningdek, ijtimoiy turmush darajasini doimiy ravishda oshirib borishga bo'lgan talabini kuchaytiradi. Ayniqsa, bugungi kundagi tahlikali dunyoda bo'layotgan notinchlik orqasidan aholining oziq-ovqat mahsulotlariga bo'lgan talabi yanada kuchayishi negizida sohada islohotlarni jadallashtirish, shuningdek, yer maydonlaridan, jumladan qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlardan oqilona va samarali foydalanishni tashkil etish va ularni muhofaza qilish, xususan, yer maydonlarining aniq miqdoriy hisobini shakllantirish zaruriyatini tug'diradi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Ma'lumki, yer maydonlaridan foydalanishni oqilona va samarali tashkil etish, birinchi galda, uning miqdoriy hisobini to'g'ri va shaffof yuritilishi bilan uzviy bog'liqdir. Shunday ekan, yerlarning miqdoriy hisobini va, umuman, yer hisobini yuritish bilan bog'liq qator xorijiy va yurtimiz olimlari hamda amaliyotchilari shug'ullanib kelishgan. Yer maydonlaridan foydalanishni tashkil etish va yer kadastri muammolari bilan xorijiy olimlardan I. V. Degtyarev^[14], S. A. Tkachuk^[15], S. N. Volkov^[16] va boshqalar shug'ullanishgan. Ushbu yo'nalishda mamlakatimizda ham qator olimlar, jumladan, S. A. Avezbayev^[17], A. S. Altiyev^[18], Q. R. Raxmonov, A. R. Babajanovlar^[19] ham qator ilmiy tadqiqotlar olib borishgan va ma'lum ilmiy natijalarga erishgan. Ammo bozor iqtisodiyoti sharoitiga mos holda yerlarning miqdoriy hisobini yuritish shaffofligini hamda aniqligini ta'minlashga yo'naltiriladigan maxsus ilmiy tadqiqot ishlari hozirga qadar yetarli darajada olib borilmagan.

Barqaror rivojlanish uchun yerni samarali hisobga olish muhimdir. Yer cheklangan va muhim resurs bo'lib, to'g'ri hisob-kitob yerdan samarali foydalanishni boshqarish, ortiqcha ekspluatatsiyaning oldini olish va ekologik barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi.

Tahlillar shuni ko'rsatmoqdaki, shu davrgacha yer fondining har bir toifasi maqsadidan va ushbu toifadagi yerlardan foydalanishning xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, shuningdek, yer uchastkasining foydalanuvchilari, ijarachilari, meros qilib qoldiriladigan umrbod egalik qiluvchilari, mulkdorlari kesimida tuman (shahar) larning ma'muriy chegarasidagi shaharcha, qishloq va ovullar hududi bo'yicha yerlarning miqdoriy hisobini yuritish uslubiyatini takomillashtirish bo'yicha ilmiy izlanishlar yetarlicha olib borilmagan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Respublikamizning mavjud 44 mln. 892,4 ming gektar umumiy yer maydonlari doirasida^[10] yer hisobini to'g'ri, to'liq va shaffof holda yuritish berilgan yerlardan maqsadiga ko'ra oqilona va samarali foydalanish hamda ularni muhofaza qilish sohasida olib borilayotgan islohatlarni amalga oshirishda muhim ahamiyat kasb etishi sababli ham bugungi kunda bu muammoni kun tartibining asosiy masalalaridan biri sifatida ko'tarilayotganligi bejiz emas, negaki, tuman(shahar)lar chegaralarining butunjahon koordinatalar tizimiga (WGS-84)^[7]

bog'lanmaganligi hududlarda chegaralar bilan bog'liq yer munosabatlarini tartibga solish borasida, jumladan yer uchastkalarini ajratish va xususiylashtirish masalalarida, yer bilan bog'liq sohalarni rejalashtirishda, yer resurslarining xatlovini o'tkazishda va ularning monitoringini yuritishda, yerlarni baholashda, shuningdek, tuman (shahar)larda yuritilayotgan yer balansining umumiy natijalarida ayrim xato va kamchiliklarni keltirib chiqarmoqda. Ayniqsa, Respublika bo'yicha ma'muriy-hududiy birliklarning quyi turkumini tashkil etuvchi tumanga bo'ysunuvchi shahar, shaharcha, qishloq va ovullar hududlarining ^[1] shakllantirilmaganligi, jumladan, amaliyotda tumanga bo'ysunuvchi shahar, shaharcha, qishloq va ovullar hududi bo'yicha amalda yer hisobi yuritilmayotganligi mazkur birliklar bo'yicha ma'lumotlar bazasi shakllantirilishida sun'iy to'siqlarni vujudga keltirmoqda.

Shu bilan birga amaldagi tuman (shahar) yer balansida sug'orish tarmoqlaridan yoki suv manbalaridan uzilib qolgan yerlar hanuzgacha sug'oriladigan yerlar hisobida yuritib kelinayotganligi, pichanzorlar bilan yaylov yerlar hamda dehqon xo'jaliklari va tomorqa xo'jaliklari yer maydonlarini umumlashgan holda ^[13] qayd qilinganligi, meliorativ qurilish holatidagi yerlarning qishloq xo'jaligi yerlari tarkibiga olinmasligi ham ularning hisobini yuritishda tegishli aniqlik kiritishni talab etadi. Shu bilan birga, xususiylashtirilgan yer uchastkalari, xususan, xususiylashtirilgan bog' va tokzorlarni yer balansida alohida aks ettirilmasligi, bu turdagi yerdan foydalanuvchilarning yer hisobi shakllantirilmasdan qolayotganligini ko'rsatadi. Bundan tashqari, yuridik va jismoniy shaxslarning huquq o'rnatuvchi hujjatlarida ko'rsatilgan maydon bilan amalda foydalanilayotgani o'rtasida farqlarni bartaraf etishning huquqiy yechimi hanuzgacha ochiq turganligi, xususan, yer maydonlarida o'tkazilgan xatlov natijalariga ko'ra ^[13] aniqlangan o'zgarishlarni o'z muddatlarida yer balansiga olishning huquqiy asosi shakllantirilmaganligi ularning miqdoriy hisobini to'g'ri va to'liq yuritishga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Yer hisobida haqqoniylikni va shaffoflikni ta'minlash zaruriyati uni yuritish bilan bog'liq amaldagi tartibga tegishli o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish lozimligini ko'rsatmoqda.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatning ma'muriy-hududiy birliklari kesimida yer fondining toifalari va turlari bo'yicha ularning miqdoriy hisobini, jumladan, tumanlarning ma'muriy chegarasidagi tumanga bo'ysunuvchi shahar, shaharcha, qishloq va ovullar hududi bo'yicha mavjud yerlarning miqdor jihatdan aniq hisobini yuritib borishda ^[3] soha mutaxassislarga katta vazifalar yuklatilganligiga qaramasdan, joylarda olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, bugungi kunda ma'muriy-hududiy birliklar bo'yicha yer hisobini yuritishga doir muayyan tizim yaratilmaganligi yer maydonlarining miqdoriy hisobini to'g'ri va to'liq yuritish bilan bog'liq bo'lgan normativ-huquqiy masalalarni batafsilroq ko'rib chiqilishi kerak bo'lgan jihatlaridir.

Ma'lumki, yer hisobining natijalari har bir ma'muriy tuman (shahar) kesimida ishlab chiqiladigan yer balansida yoritiladi. Yer hisobini yuritish Kadastr agentligining Davlat kadastrlari palatasi hududiy bo'linmalariga yuklatilgan bo'lib, uning har yilgi yakuniy natijasi sifatidagi tuman (shahar) yer balansini har yili 1 yanvar holatiga tuziladi ^[3] hamda tuman (shahar)ning ma'muriy chegarasi doirasida yer fondining toifalari va yer turlari bo'yicha yerdan foydalanuvchilar (barcha huquqlar bo'yicha) kesimida yuritib boriladi. Bunday yer balansini tuzishda har bir yerdan foydalanuvchilarning yer maydonlari to'g'risidagi ma'lumotlardan foydalaniladi va yil davomida ularda vujudga kelgan tegishli o'zgarishlar hisobga olib boriladi. Yer balansida yerlarning miqdori yerdan foydalanuvchi yuridik va jismoniy shaxslar bo'yicha ularning yer uchastkalariga bo'lgan huquqlari davlat ro'yxatidan o'tkazilganligi yoki o'tkazilmaganligidan qat'iy nazar ^[11] hisobga olinishi nazarda tutiladi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 18-apreldagi 299-sonli qarori bilan tasdiqlangan "Ma'muriy-hududiy birliklar chegaralarini belgilash tartibi to'g'risida"gi hamda "Er resurslarini xatlovdan o'tkazish tartibi to'g'risida"gi Nizomlar asosida tuman va shaharlarning ma'muriy chegaralarini belgilash orqali ularning umumiy maydoniga qayta aniqlik kiritish maqsadida tumanlarning ma'muriy chegaralari butunjahon koordinatalar tizimiga bog'lab qayta ko'rib chiqilganda, ularning umumiy yer maydonlarida yer balansiga nisbatan farqlar mavjudligi aniqlangan. Misol tariqasida Bekobod tumanining umumiy maydoni amaldagi ma'muriy-hududiy chegarasi butunjahon koordinatalar tizimiga (WGS-84) bog'lab zamonaviy asboblardan yordamida qayta o'rganib (o'lchab) chiqilganda yer balansiga nisbatan 165 gektar farq mavjudligi aniqlangan.

Shu bilan birga, 1:10000 masshtabga keltirilgan ortofotoplanlardan foydalangan holda yerlarni deshifrovka qilish orqali belgilangan tartibda yaratilgan elektron raqamli qishloq xo'jaligi xaritalarida Bekobod tumanining mavjud yer maydonlari xatlovdan o'tkazilganda yer fondi toifalari va yer turlarida ham yer balansiga nisbatan farqlar mavjudligi aniqlangan.

Yerlarning aniq hisobi barcha sohalarda yer bilan uzviy bog'liq, xususan, yerlarni berish (ajratish), ularni xususiylashtirishda muhim ahamiyatga ega, shuningdek, yerlardan foydalanish bilan bog'liq rejalarning, yerlarni baholashning, davlat yer kadastr va boshqa davlat kadastrlarining to'g'ri shakllanishini ta'minlaydi. Jumladan, O'zbekiston Respublikasining "Davlat yer kadastr to'g'risida"gi Qonunining 11-moddasida "Er resurslarining holati to'g'risidagi Milliy hisobot" har yili tayyorlanishi hamda butun mamlakat va ma'muriy-hududiy birliklar

bo'yicha yerlarning miqdor va sifat holati hamda ularning bahosi, toifalarga bo'linishi, tarmoqlar, yer uchastkalarining egalari, yer uchastkasidan foydalanuvchilar, yer uchastkasi ijarachilari, mulkdorlari bo'yicha taqsimlanishi to'g'risidagi ma'lumotlarni va yer kadastriga oid boshqa axborotni o'z ichiga olishi belgilab qo'yilgan.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi 68-moddasida "O'zbekiston Respublikasi viloyatlar, tumanlar, shaharlar, shaharchalar, qishloqlar, ovullar, shuningdek, Qoraqalpog'iston Respublikasidan iboratligi", O'zbekiston Respublikasining ma'muriy-hududiy tuzilishi to'g'risidagi qonunning 5-moddasida "O'zbekiston Respublikasining ma'muriy-hududiy birliklari - viloyatlar, tumanlar, shaharlar, shaharchalar, qishloqlar, ovullar, shuningdek, Qoraqalpog'iston Respublikasidan iboratligi" ko'rsatib o'tilganligi mavjud tumanlarning ma'muriy chegarasi doirasidagi shaharchalar, qishloqlar, ovullar hududlari chegaralari o'rnatilgan tartibda belgilanishi uchun huquqiy asos ekanligini yana bir tasdiqlaydi.

Shu nuqtayi nazardan, O'zbekiston Respublikasi ma'muriy-hududiy birliklarining, jumladan, tumanlarning ma'muriy chegarasi doirasida tumanga bo'ysunuvchi shahar, shaharchalar, qishloqlar, ovullar hududlarini amaldagi qonunchilik asosida bo'linishi hamda ularning chegaralariga butunjahon koordinatalar tizimidan foydalanigan holda qayta aniqlik kiritish orqali mavjud yer maydonlarining aniq hisob-kitobini yo'lga qo'yish, shuningdek, yerdan foydalanuvchilar (barcha huquqlar bo'yicha) tomonidan foydalanilayotgan yer maydonlarini xatlovdan o'tkazish orqali yer fondining barcha toifalari ^[2] to'g'risidagi haqqoniy ma'lumotlarga ega bo'lish, yer hisobini to'g'ri va to'liq yuritish yer islohoti jarayonlarining haqqoniylikni ta'minlashda muhim amaliy ahamiyat kasb etadi.

Bugungi kunda mavjud tumanlarning ma'muriy chegarasi doirasida tumanga bo'ysunuvchi shahar, shaharcha, qishloq va ovullar hududlari belgilangan tartibda to'liq shakllanmaganligi mamlakatimizda olib borilayotgan islohatlarning to'laqonli amalga oshirilishiga salbiy ta'sirini ko'rsatmoqda, shuningdek, ma'muriy-hududiy birliklar bo'yicha yer hisobini yuritishda muammolar keltirib chiqarmoqda.

Keyingi yillarda sohaga zamonaviy, innovatsion (uchuvchisiz uchish qurilmalari, kosmik suratlardan foydalanish, maxsus dasturlar va hakazo.) texnologiyalarning kirib kelishi yer hisobini yuritish jarayonini anchagina osonlashtirishga va natijalarini yaxshilashga imkon berdi. Shu bilan birga, respublikada yer islohotining chuqurlashuvi, yerdan foydalanuvchi subyektlar huquqlarining turli-tumanligi, yerdan foydalanishga yangi shakllarning kirib kelayotganligi yer hisobida aniqlik va haqqoniylikni ta'minlash, uni yuritish tizimiga zaruriy o'zgartirishlar kiritish zaruriyatini tug'dirmoqda.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 7-sentyabrdagi "Yer hisobi va davlat kadastrlarini yuritish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6061-son hamda 2021-yil 8-iyundagi "Yer munosabatlarida tenglik va shaffoflikni ta'minlash, yerga bo'lgan huquqlarni ishonchli himoya qilish va ularni bozor aktiviga aylantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6243-son Farmonlarida yer maydonlarining aniq hisobini yuritishni tashkil etish va ta'minlash borasida tegishli vakolatli organlarga bir qator vazifalar belgilab berilgan. Xususan, 2021-yil 1-yanvardan boshlab yer turi, konturi, chegarasi va huquq egalari haqidagi barcha ma'lumotlar Kadastr agentligining onlayn geoportaliga kiritilishi, u esa Milliy geoaxborot tizimiga integratsiya qilinishi, yer balansi va uning hisoboti, tuman (shahar) yer kadastrida faqat Milliy geoaxborot tizimida yuritilishi, Davlat kadastrlari yagona tizimi Milliy geoaxborot tizimida shakllantirilishi, tegishli davlat kadastrlari ma'lumotlari Milliy geoaxborot tizimiga faqat telekommunikatsiya tarmoqlari orqali to'g'ridan-to'g'ri taqdim etib borilishi belgilab berilgan.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda hamda yer hisobini yuritishning mavjud holatini tadqiq qilish asosida qayd qilish zarurki, yer hisobini yuritishning amaldagi tizimini qayta ko'rib chiqish, chuqur tahlil qilish, yer hisobini to'g'ri, to'liq va shaffof holda yuritishni, birinchi galda, tumanlarning ma'muriy chegaralari bo'yicha umumiy maydonlaridagi o'zgarishlarni hamda ularning ma'muriy chegarasidagi tumanga bo'ysunuvchi shahar, shaharcha, qishloq va ovullar hududi bo'yicha o'tkazilgan xatlov natijalarini yer balansiga olishning maqbul usullarini ishlab chiqishni taqozo etadi.

Yer maydonlarining miqdoriy hisobini yuritish bo'yicha mavjud hujjatlarni tahlil qilish hamda sohadagi amaliy tajribalardan kelib chiqqan holda yer hisobini to'g'ri va to'liq yuritish tizimini takomillashtirish yuzasidan quyidagi takliflarni kiritishni zarur deb hisoblaymiz:

1. Tuman (shahar)larning ma'muriy chegaralarini belgilangan tartibda butunjahon koordinatalar tizimiga (WGS-84) bog'lab amalga oshirish ishlarini to'liq yakunlash va aniqlangan ko'rsatkichlarni tuman (shahar)larning yer balansiga qabul qilinishini ta'minlovchi mexanizmini ishlab chiqish hamda uni amaliyotga joriy etish;
2. Tumanlarning ma'muriy hududini tumanga bo'ysunuvchi shahar, shaharcha, qishloq va ovullarga belgilangan tartibda bo'linishini ta'minlash bo'yicha tashkiliy choralarni amalga oshirish hamda tumanga bo'ysunuvchi shahar, shaharcha, qishloq va ovullarning tasdiqlangan chegaralari bo'yicha ularning aniq hududlarini shakllantirish zarur;

3. Tuman (shahar)lar bo'yicha yer resurslarining xatlovini yakunlash va xatlov yakunlarini tumanga bo'ysunuvchi shahar, shaharcha, qishloq va ovullar kesimida yer fondining toifalari, yer turlari, yerdan foydalanuvchilari bo'yicha yer balansiga qabul qilinishining maqbul uslubiyotini ishlab chiqish;
4. Yer balansini hamda tuman (shahar)ning yer kadastrı daftarını faqat Milliy geoaxborot tizimida yuritilishini tashkil etish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yer hisobini yuritish bo'yicha bugungi kundagi mavjud normativ-huquqiy hujjatlar va yer balanslarini o'rganish, tahlil qilish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar asosida xulosa qilish mumkinki, yuqorida ishlab chiqilgan takliflarni yer maydonlarining miqdoriy hisobini yuritish amaliyotiga joriy etish bu yo'nalishda bajarilayotgan ishlar sifatini tubdan oshirishga, yer hisobini haqqoniy va shaffof tarzda yuritishni yo'lga qo'yishga, yer maydonlaridan, jumladan, qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlardan oqilona va samarali foydalanishni tashkil etishga va ularni muhofaza qilishga, shuningdek, yer hisobini yuritish tizimini takomillashtirib borishga, raqamli yer kadastrini yaratish va yuritishga o'zining ijobiy ta'sirini ko'rsatadi, shu bilan birga, mamlakatimizda olib borilayotgan islohatlarning to'laqonli amalga oshirilishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi.
2. O'zbekiston Respublikasining Yer Kodeksi.
3. O'zbekiston Respublikasining davlat yer kadastrı to'g'risidagi qonuni.
4. O'zbekiston Respublikasining ma'muriy-hududiy tuzilishi to'g'risidagi qonuni.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 7-sentyabrdagi "Yer hisobi va davlat kadastrlarini yuritish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6061-son Farmoni.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 8-iyundagi "Yer munosabatlarida tenglik va shaffoflikni ta'minlash, yerga bo'lgan huquqlarni ishonchli himoya qilish va ularni bozor aktiviga aylantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6243-son Farmoni.
7. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 23-apreldagi "Ma'muriy-hududiy birliklar chegaralarini belgilash, yer resurslarini xatlovdan o'tkazish hamda yaylov va pichanzorlarda geobotanik tadqiqotlarni o'tkazish tartibini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 299-son qarori.
8. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 22-iyundagi "Davlat kadastrlarini yuritish sohasini tartibga soluvchi ayrim normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida"gi 389-son qarori.
9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 14-yanvardagi "Qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarda monitoring ishlarini amalga oshirish, yerlarni muhofaza qilish va yer tuzish faoliyatini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida"gi 22-son qarori.
10. O'zbekiston Respublikasi yer resurslarining holati to'g'risidagi Milliy hisobot. –Toshkent: Kadastr agentligi, 2022.
11. Raximov V.R., Babajanov A.R. Davlat kadastrı asoslari. –Toshkent, TTU 2012.
12. Bobojonov A.R. "Er kadastrı" Toshkent, TIMI, 2011 y.
13. O'zbekiston Respublikasining yer fondi. –Toshkent: Kadastr agentligi, 2022.
14. Дегтярев И.В. Земельное право и земельный кадастр: Учебник для сред. с.-х. учеб. заведений - Москва: Юрид. лит., 1975. – 327 с.
15. Ткачук С.А. Управление земельными ресурсами (Вопросы общей теории): Учеб.пос. Целиноград, 1986. - 92 с.
16. Волков С.Н. Основы землеустройства: Учебники и учебные пособия для студентов высших учебных заведений. - Москва 2015 г. – 327 с.
17. Avezboyev S.A. Yer tuzishni loyihalashning avtomatlashgan tizimlari. –T.: "TIMI", 2008. - 136 b.
18. Altiyev A.S. Yer resurslaridan foydalanish tizimini tartibga solish muammolari. - T.: "Fan" nashriyoti Toshkent – 2018-y.
19. Raxmonov Q., Bobojonov A.R. Davlat kadastrlari. –T., 2007. –154-b.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 11-12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot"
jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.